

Uitdagingen en opportuniteiten voor de bankensector

Bijdrage in het kader van de lancering van het boek “Bankgeheim” van Peter Devlies op 12 oktober 2016

Michel Vermaerke, Gedelegeerd Bestuurder Febelfin

De bankensector wordt tegenwoordig met heel wat uitdagingen geconfronteerd. Denk maar aan de steeds complexere regelgeving, de lage rente en de digitale evolutie. In het volgende artikel gaan we dieper in op deze uitdagingen en welke opportuniteiten erachter schuilgaan.

Goedenavond dames en heren. Beste Peter, eerst en vooral wil ik u feliciteren. Niet alleen voor uw boek, maar ook voor dit mooie evenement. Er is een woord uit de inleiding van uw boek dat mij is bijgebleven, namelijk “verantwoordelijkheidszin”. Ik vind het zeer terecht dat dit woord een plaats krijgt in uw boek. Voor mij is een goede bankier iemand met een koel hoofd en een warm hart. Het is iemand die zich dagelijks inspant voor de samenleving. U heeft dit boek geschreven en uitgebracht *because you care* en omdat u verantwoordelijkheid opneemt namens uw bank en namens de sector. U tracht in *Bankgeheim* op een bevattelijke manier uit te leggen hoe een bank nu precies werkt, wat zeer relevant is, aangezien sommigen een bank nu eenmaal zien als een ingewikkelde “black box”.

Over *geheimen* gesproken: Ik zou mijn presentatie zelf ook willen beginnen met een geheim. Ik weet dat er journalisten in de zaal zitten, dus ik zal geen namen citeren... Toen ik de eer, of zeg maar *het genoegen* had in oktober 2008 voor de parlementaire commissie te verschijnen om achter gesloten deuren uit te leggen waarom de bankensector in de problemen zat, was de eerste vraag die ik van een parlamentslid kreeg: ‘Kan u ons eens uitleggen hoe dat jullie die 20 miljard euro die grootbanken aan staatssteun verkrijgen nu onder de mensen gaan verdelen?’ Ik vroeg toen voor tien minuten tijd om uit te leggen hoe een bank nu precies werkt. Gelukkig dat het allemaal achter gesloten deuren gebeurde, want het werd een lange en educatieve, interactieve oefening. Er waren trouwens meerdere parlamentsleden die mij achteraf voor deze educatieve oefening zijn komen bedanken.

Hoe dan ook, u had het ook al gezegd: er is ruimte voor zo’n boek als *Bankgeheim*. Het is goed dat het is verschenen. De bankensector had misschien al eerder een gelijkaardig boek moeten uitbrengen, maar we hadden het allemaal uiteraard erg druk gedurende de afgelopen jaren.

Men heeft mij gevraagd om vandaag een presentatie te geven over de uitdagingen en opportuniteiten voor de bankensector. Iemand zei ooit: 'It's better take a look at the underlying currents rather than the movement of the waves, for the future climate depends on those currents'. Ik zal dan vandaag ook dieper ingaan op de stromen in de huidige bankensector.

Voor zij die Febelfin niet kennen, misschien eerst een woordje uitleg: wij zijn een sectorfederatie die de belangen van al haar leden verdedigt. De strategieën van banken worden dus – voor alle duidelijkheid - gemaakt door de banken zelf. Wij komen daar niet in tussen. Onze federatie is vooral betrokken bij de algemene omkadering. Jullie zijn allemaal ongetwijfeld vertrouwd met de zogenaamde 'golven' in de bankenwereld die de voorpagina's van de kranten en magazines halen. Gelukkig is er ook af en toe aandacht voor de onderliggende stroming en is er ruimte voor enkele bedenkingen.

Wat is nu de kerntaak van een bank? Wij hebben daar in 2009 bij Febelfin, samen met de grootbanken, gespecialiseerde banken, netwerkbanken en andere banken grondig over nagedacht. We zijn toen tot de conclusie gekomen dat voor België de zogenaamde *kerntaak* van banken eigenlijk kan worden samengevat in drie pijlers.

De eerste kerntaak van de banken is het financieren van de reële economie. Vervolgens is het ook de taak van de sector om voor een juiste balans te zorgen tussen sparen en beleggen. Hier kunnen we ook de zorgplicht van de bankensector aan koppelen. Zo is de Belgische bankensector de enige sector van het land die vrijwillig een moratorium heeft afgesloten tegen de verdeling van te complexe producten. Tot slot dienen banken ook te investeren in een moderne en efficiënte financiële infrastructuur.

Uiteraard zijn er uitdagingen voor de bankensector. Ik verwijs hierbij even naar de bergenaafbeelding op de volgende slide. Om het even met een metafoor te stellen: wanneer u over de Alpen geraakt, komt u in het mooie Italië terecht. U moet wel eerst over die bergen geraken, wat een hele uitdaging is. Zulke uitdagingen, zulke bergen zijn er ook voor de bankensector. U ziet de verschillende *challenges* op de volgende slide opgesomd. Deze zijn verre van exhaustief. Ik heb dan ook maar vijftien minuten tijd voor deze presentatie.

Eerst en vooral is er de *legacy challenge*. De prudentiële toezichhouders (de ECB en anderen) verwijzen momenteel naar een grote portefeuille van non-performing loans. Die zitten voornamelijk in andere landen, gelukkig niet in België. Op dat vlak scoort België goed en dit getuigt dan ook van gezond bankieren. Dit neemt wel niet weg dat dit een negatieve impact heeft op de reputatie van de bankensector in het algemeen. Op vlak van reputatie zitten banken dus met een probleem. We moeten ons natuurlijk ook geen illusies maken... de bankensector is nooit echt de meest populaire en geliefde sector geweest, ondanks het feit dat banken erg belangrijk zijn voor de economie. Het is dan ook de taak van de bankensector om te blijven voortbouwen aan het herstel van het vertrouwen en duidelijk te maken aan de maatschappij dat banken in dit digitale tijdperk nog steeds vitaal en gediversifieerd zijn en hun maatschappelijk centrale rol kunnen blijven vervullen.

Dan komen we bij de *Regulatory challenge*, de regelgeving dus. Het nieuwe, strakke keurslijf van de banken is nu eenmaal een realiteit. Ik ken weinig bankiers die discussies voeren over de finaliteit van deze regelgeving. Het is eerder een debat over kalibratie en de vraag of het juiste evenwicht werd gevonden. Er zijn meer dan vijftienduizend pagina's aan nieuwe regelgeving. Ik denk persoonlijk niet dat er een bankier te vinden is die al deze pagina's heeft gelezen. Het is uiteraard belangrijk om voor de nodige compliance te zorgen, maar we mogen de principes van het gezond bankieren niet vergeten. Om u een voorbeeld te geven: wanneer een bedrijf of een particulier in de problemen zit, is het vooral belangrijk dat er een oplossing wordt aangeboden en niet dat er gefocust wordt op de vraag hoeveel telefoontjes er werden gepleegd of hoe goed een case is gedocumenteerd. Dat laatste is natuurlijk ook van belang, maar het belangrijkste blijft nog steeds dat er een oplossing wordt gevonden.

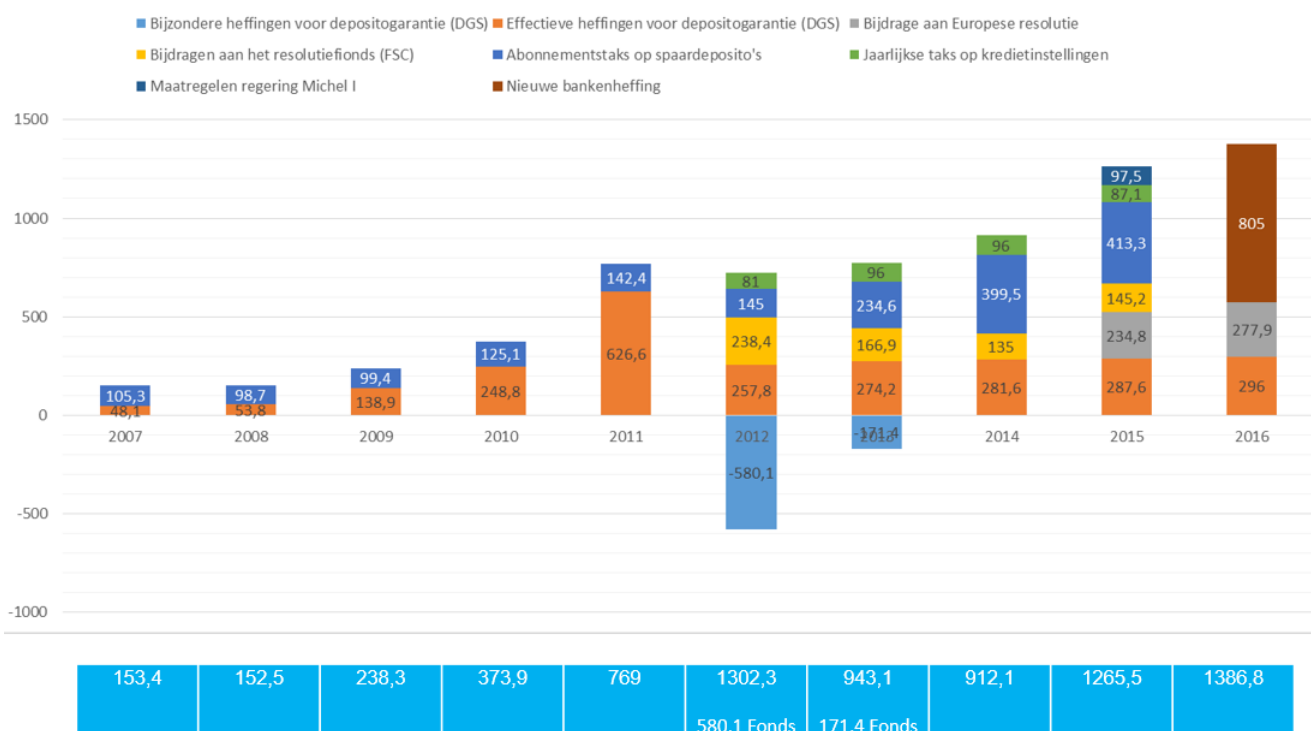
Dan is er verder ook nog de huidige conjunctuur met de *lage rentevoeten*. Mario Draghi stelt: 'het zijn niet de lage interestvoeten die de problemen voor de banken scheppen, maar wel de huidige context'. Dat werd ook erkend in een recente speech van Peter Praet, maar tegelijkertijd erkent de ECB als toezichthouder meer en meer dat de lage rentevoeten een uitdaging vormen. Zo beweert Praet o.m. het volgende:

[W]ith interest rates expected to remain "low for long" in the euro area, market analysts expect a significant reduction in (already low) returns on equity over the next five years, especially for banks whose business models are strongly reliant on maturity transformation.¹

¹ Bron: 'Monetary policy and the euro area banking system', Speech by Peter Praet, Member of the Executive Board of the ECB, at VII Financial Forum organised by Expansión and KPMG, Madrid, 4 October 2016, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2016/html/sp161004.en.html>.

Mocht u deze speech nog niet gelezen hebben: het is een opmerkelijke toespraak over de huidige uitdagingen voor de bankensector en o.m. de impact van de lage rentevoeten. Bij discussies hierover beweren de toezichthouders regelmatig dat de bankensector hiermee moet leren leven en op zoek moet gaan naar nieuwe inkomsten. Rekening houdend met het strakke reglementaire keurslijf van de banken, is dat natuurlijk gemakkelijker gezegd dan gedaan. Je kan jezelf ook afvragen of er niet teveel bankkantoren in Europa zijn. Dat kan wel het geval zijn, maar de boodschap die de banken meekrijgen van de toezichthouder: *'cut your losses and look at the future'* is nogal kort door de bocht.

Situatie bankenheffingen na begrotingscontrole (in mio EUR)

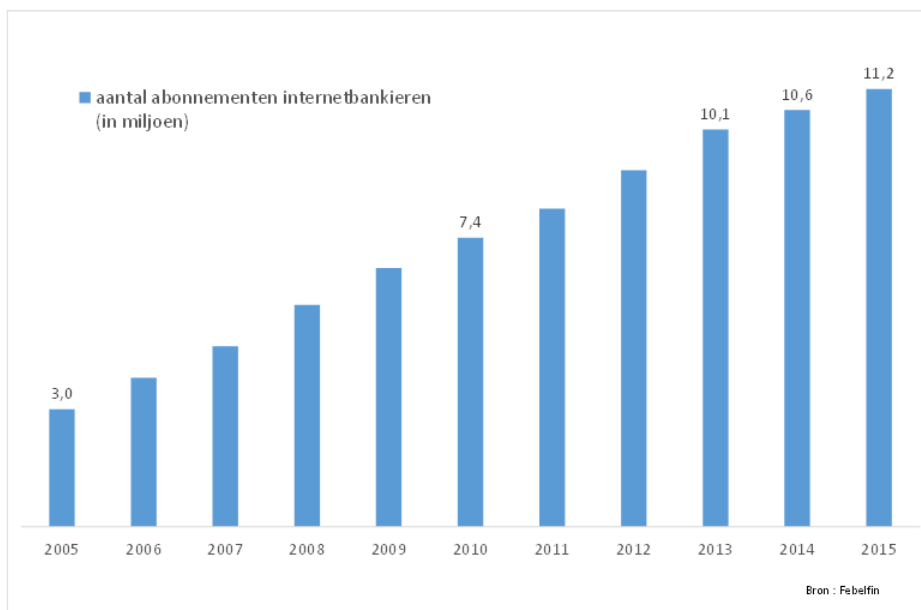

Het huidige transformatieproces geldt voor alle banken in Europa, maar er zijn verder ook nog uitdagingen die een typisch Belgische aangelegenheid zijn. We maken het onszelf niet gemakkelijk door een aantal bijkomende 'rugzakjes' die de Belgische bankiers te dragen krijgen. Ik ga hier niet al te zeer over uitweiden, maar hoe dan ook: de contributies die de Belgische banken betalen zijn bijna vertienvoudigd op acht jaar tijd. In geen enkel ander land in Europa vind je zo'n grote bijdrage van de banken. In ons land wordt er op jaarbasis 1,1 miljard EUR betaald aan de Belgische staat en daar komt ook nog 300 miljoen EUR bij dat rechtstreeks naar het Europese Stabiliteitsfonds gaat. Er is sprake van 800 miljoen EUR zuivere inkomsten voor de schatkist. We kunnen ons terecht de vraag stellen wanneer de overheid zal stilstaan bij de nodige aanpassingen in haar beleid, nu alles zodanig onder druk staat. Voorlopig hebben wij nog geen positief antwoord op onze vraag gekregen.

Ik zou het nog over een aantal andere typische Belgische aangelegenheden kunnen hebben, maar uit tijdsnood ga ik meteen over naar een volgende uitdaging voor de sector, namelijk de digitalisering. *It's*

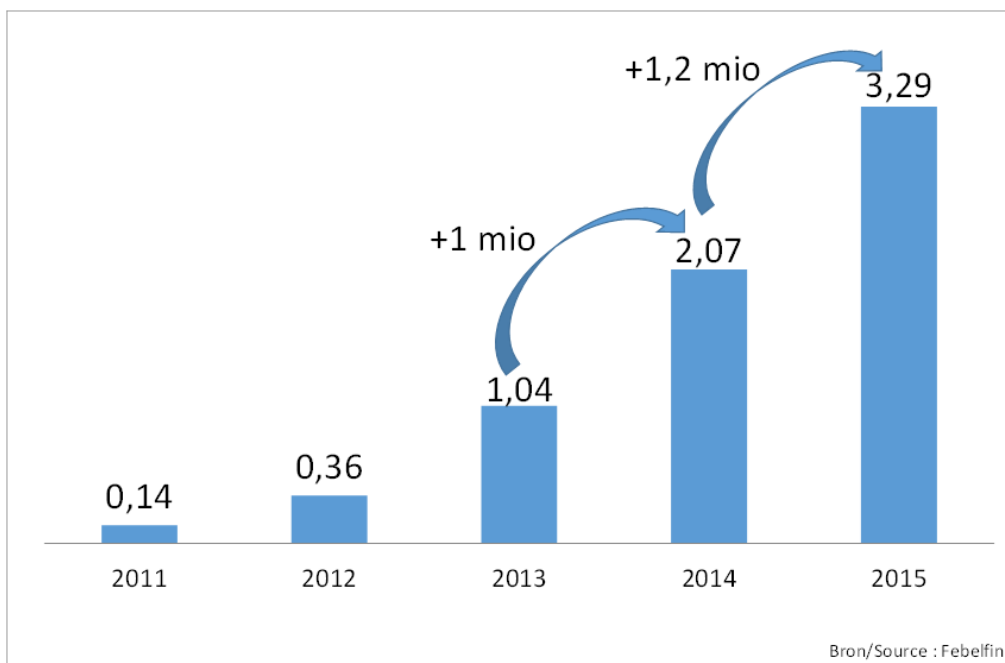
not something that is waiting to happen. It is happening. U ziet op de volgende slide enkele cijfers: meer dan elf miljoen Belgen doen aan internetbankieren. Daarnaast is ook het mobiele bankieren aan een forse opmars bezig.

Digital banking: on the rise

Source: Febelfin

Number of subscriptions internet banking (m)

Number of subscriptions for mobile banking (m)

De digitalisering brengt uiteraard een aantal bedreigingen met zich mee. Het belang van Cybersecurity mag dan ook niet worden onderschat. De sector moet initiatieven inzake cybersecurity ondersteunen om het vertrouwen in het bankieren van morgen te verzekeren. Online veiligheid is een kwestie van sensibilisering, maar het is uiteraard ook een kwestie van waakzaamheid over de veiligheid van onze IT-systemen. Febelfin heeft overigens onlangs haar nieuwsbrief gewijd aan het thema 'cybersecurity'. U kan deze terugvinden op onze website.²

Febelfin newsletter
nr. 09 - oktober 2016

FINANCIËLE ACTUALITEIT IN BREEDBEELD

RONDE TAFEL

Cybersecurity: een zaak van ons allen

V.l.n.r.: Miguel de Bruycker, Jan De Blauwe & Walter Coenraets

In het huidige tijdperk staat cybercriminaliteit in bijna elke organisatie hoog op de agenda. In de financiële sector is dat niet anders. 360° toonde zich van haar nieuwsgierigste kant en vuurde een resem vragen af op drie experts: Miguel de Bruycker (Centrum voor Cybersecurity België), Walter Coenraets (Federal Computer Crime Unit) en Jan De Blauwe (Febelfin comité Secursys). Is cyberbeveiliging een positief verhaal in België? Wat kan beter? Hoe kunnen we verantwoord omgaan met nieuwe technologieën zoals de blockchain?

Binnen cybercriminaliteit worden meestal niet de systemen gevisieerd maar wel de gebruikers ...

Walter Coenraets (WC): "Het is inderdaad zo dat vaak de zwakste schakel in het systeem aangevallen wordt. Meestal is dat de eindgebruiker of consument. Bij gesofisticeerde aanvallen op bedrijfsystemen geldt dat evenzeer: fraudeurs proberen niet in te breken in die zeer goede beveiligde servers maar vallen de gebruikers aan. Ze zoeken de gemakkelijkste weg."

Is die eindgebruiker voldoende gesensibiliseerd?

Miguel de Bruycker (MDB): "Als criminelen gebruik maken van *social engineering* en *phishing*", misbruiken ze puur het vertrouwen van ons allemaal. Zonder een zekere mate van vertrouwen kunnen we niet functioneren. Vaak voelen we als mens wel intuïtief aan dat er zaken zijn waarvoor we moeten opletten. Ik kwam daarnet het station

uit en iemand duwde mij een krantje in mijn handen ... Dan weet ik wel dat dat waarschijnlijk geen gratis krantje is (lacht). Dat mechanisme is bij iedereen ingebouwd. Alleen is het internet zo snel gegroeid dat die mechanismen niet mee geëvolueerd zijn."

WC: "We zien ook dat een sensibiliseringsboodschap voortdurend herhaald moet worden. Het is vaak 'het ene oor in en het andere weer uit'. De grote uitdaging is consequentie: nu is er eens een promotiecampagne hier, dan weer een awareness campagne daar, daarna ebt het weer weg. De boodschap komt te versnipperd aan."

Is de financiële sector voor de overheid een prioritaire sector wat betreft cybeveiliging?

Jan De Blauwe (JDB): "Er zijn enkele kritische sectoren waarin de potentiële economische schade zeer groot kan zijn en waarbij het nuttig is dat de overheid een normerende rol op zich neemt: bv. de medische sector, de energiesector, de transportsec-

tor en de financiële sector. Sommige initiatieven zoals de Cyber Security Coalition hebben tot doel om die verschillende sectoren dichter bij elkaar, maar ook dichter bij de overheid, de academische sector en publieke sector te brengen. Ik ben ervan overtuigd dat we op sommige punten, zoals awareness, van elkaar kunnen leren."

Lees verder op p. 2

360°

FACT CHECKER	3
EIGEN KIJK
Samenwerking is the key to success!	4
VOOR U GESELECTEERD OP HET WEB	4

² U kan de digitale versie van de Febelfin newsletter terugvinden via de volgende link: https://www.febelfin.be/sites/default/files/febelfin_newsletter_9_nl_0.pdf

Één ding is zeker: alles verandert. Je kan jezelf terecht de vraag stellen wat de opportuniteiten voor de bankensector zijn in een wereld vol verandering. Banken hebben de gegevens van hun klanten steeds op een discrete en behoedzame wijze behandeld. De Amazons, Facebooks en Apple's van deze wereld hebben daar een heel andere kijk op. Misschien ligt daar net de opportuniteit voor bankiers: zij zouden een nieuw model kunnen lanceren waarbij technologieën worden gehanteerd die klanten een comfortabel gevoel bieden inzake het gebruik van hun data. Ik kan in dit kader overigens verwijzen naar een studie die Febelfin heeft gevoerd over het gebruik van Big Data en Privacy. Uit deze studie blijkt dat de Belgische bevolking op vlak van gegevensverwerking banken voor meer dan 80 procent vertrouwt. Facebook scoorde amper 9 procent.³

Een laatste uitdaging voor de bankensector is de rentabiliteit. Het is niet zo dat bankiers astronomische bedragen nastreven. Zij dienen natuurlijk wel voldoende rentabiliteit te garanderen om de kapitaalbuffers op niveau te houden / te krijgen en aan te passen aan de toekomstige economische uitdagingen. Daarnaast dienen zij ook een redelijk rendement te voorzien voor hun aandeelhouders. De ECB bracht recent nog een studie uit waaruit blijkt dat 'the cost of capital' van de Europese banken is gestegen van 10 naar 12 procent. Er wordt veel gedebatteerd over de exacte percentages. Elke bank moet deze percentages nu eenmaal voor zichzelf bepalen. Men kan echter niet ontkennen dat banken een redelijke rentabiliteit nodig hebben om duurzaam en vitaal te blijven. De ECB vraagt bovendien als toezichthouder ook naar de businessmodellen van de banken om te garanderen dat zij niet alleen nu, maar ook in de komende jaren duurzaam kunnen blijven.

De uitdaging van de rentabiliteit voor de bankensector heeft uiteraard ook een impact op de distributiekanaalen. In ons land zijn er 592 bankkantoren per miljoen inwoners. Bij onze Noorderburen zijn er dat slechts 106 per miljoen inwoners. Er is dus sprake van een spanningsveld van 1 op 6. Wat is het juiste antwoord? Je moet natuurlijk rekening houden met de specificiteit van elk land en elke cultuur. In een wereld die continu in verandering is, evolueert ook de tewerkstelling. Dat is natuurlijk een grote bezorgdheid die er heerst in de bankensector. Tewerkstelling is gekoppeld aan activiteiten, die op hun beurt veranderingen ondergaan.

De bankensector kent momenteel een afkalving in de tewerkstelling. Dit is al jaren zo. Er zijn ongeveer 15.000 jobs verdwenen op tien jaar tijd en dit aantal zal waarschijnlijk verder dalen. Iedere bank moet natuurlijk voor zichzelf beslissen hoe zij hierin tewerk gaat. Dit heeft te maken met de loonkosten en de transformatie die de sector momenteel ondergaat. Je merkt bovendien dat ook het profiel van de medewerkers uit de bankensector fundamenteel verandert.

³ U kan de volledige Febelfin studie 'De digitale bank en uw privacy: een zaak van wederzijds vertrouwen' terugvinden via de volgende link: http://files.febelfin.be/Digitale_Bank-privacy/index.html

Table 7 | Western European Centres in GFCI 20

Centre	GFCI 20 Rank	GFCI 20 Rating	GFCI 19 Rank	GFCI 19 Rating	Change in Rank	Change in Rating
London	1	795	1	800	↔ 0	▼ 5
Zurich	9	716	6	714	▼ 3	▼ 2
Luxembourg	12	711	14	698	▼ 2	▼ 13
Frankfurt	19	695	18	689	▼ 1	▼ 6
Geneva	23	689	15	694	▼ 8	▼ 5
Munich	27	680	27	672	↔ 0	▼ 8
Paris	29	672	32	667	▼ 3	▼ 5
Dublin	31	663	39	643	▼ 8	▼ 20
Amsterdam	33	659	34	664	▼ 1	▼ 5
Vienna	37	645	40	642	▼ 3	▼ 3
Jersey	42	639	62	617	▼ 20	▼ 22
Stockholm	44	636	37	648	▼ 7	▼ 12
Guernsey	47	630	66	613	▼ 19	▼ 17
Oslo	49	628	65	614	▼ 16	▼ 14
Milan	53	624	54	625	▼ 1	▼ 1
Gibraltar	55	622	61	618	▼ 6	▼ 4
Liechtenstein	56	621	76	598	▼ 20	▼ 23
Copenhagen	60	616	49	630	▼ 11	▼ 14
Glasgow	61	615	59	620	▼ 2	▼ 5
Brussels	62	614	52	627	▼ 10	▼ 13
Rome	64	612	63	616	▼ 1	▼ 4
Isle of Man	65	611	68	610	▼ 3	▼ 1
Edinburgh	66	610	56	623	▼ 10	▼ 13
Monaco	67	609	80	590	▼ 13	▼ 19
Madrid	68	608	64	615	▼ 4	▼ 7
Lisbon	69	607	75	599	▼ 6	▼ 8
Malta	74	599	81	587	▼ 7	▼ 12
Helsinki	81	586	60	619	▼ 21	▼ 33
Reykjavik	83	573	85	562	▼ 2	▼ 11

GFCI: Bron: http://www.longfinance.net/images/gfci/20/GFCI20_26Sep2016.pdf

Tot slot wil ik nog even iets zeggen over de toekomst van Brussel als Financieel Centrum. Brussel staat momenteel op de 62ste plaats van de Global Financial Centres index (GFCI).⁴ Amsterdam staat op de 25ste plaats. Weet u wie op de 63ste plaats staat? Panama. Het valt op dat sinds de aankondiging van de Brexit al onze buurlanden ondertussen al reële plannen hebben ondernomen om samen met de overheden de troeven van hun land uit te spelen om zo expats aan te trekken. Wat de voorlopige plannen van ons land betreft, kan ik alleen maar het volgende zeggen: *hope is not a plan...*

⁴ Overzicht Global Financial Centres index:
http://www.longfinance.net/images/gfci/20/GFCI20_26Sep2016.pdf

In de context van de werkgroep Brussel als Financieel Centrum, denk ik dat de financiële sector ondertussen duidelijk heeft bewezen dat op vlak van financiering van de reële economie, toekomstige regelgeving, en digitalisering alle concrete voorstellen reeds op tafel liggen. Ik kan alleen maar hopen dat België een nieuwe wind in de rug kan krijgen om zo van plaats 62 in de GFCI te kunnen stijgen naar een plaats die dicht aanleunt bij de 25ste positie van Amsterdam. Maar zoals ik al zei: *hope is not a plan*. Er zullen beslissingen moeten genomen worden. Samen met de overheid moeten er concrete initiatieven worden uitgewerkt om de potentiële rol van Brussel als financieel centrum te promoten. We mogen niet vergeten dat we iedere dag werken aan de sector van morgen en ons op die manier ook dagelijks inspanssen voor de job opportuniteiten van de toekomst.